СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 288. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 11. грудня, 1926. VOL. XXXIV. No. 288. Jersey City, N. J., Saturday, December 11. 1926. THREE CENTS.

СТРАШНА КОПАЛЬНЯНА КАТАСТРОФА

21 МАЙНЕРІВ ЗГИНУЛО, 15 ЩЕ ЗАХОПЛЕНИХ У КОПАЛЬНІ.

ПРИНСТОН, Індіяна, 9. грудня. — В копальні ч. 2., належачій до Франсиско Ковл Ко., вибухли підземні ґази. Наслідком вибуху згинуло в копальні 21 майнерів. Від вибуху занявся полудневий вихід з копальні, замикаючи під землею 15 других робітників. З пожару вирятувалося всего 7 людий.

Се ще не конець нещастя, бо з 44 майнерів, які виратувалися з вибуху, більшість так страшно попечена вибухом, що їх життя находиться в небезпеці.

Заряд копальні каже, що вибух повстав з невідомої причини.

БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ПРОВІДНИКАМ КРАВЕЦЬКОГО СТРАЙКУ НЕ ПОВЕЛИСЯ ВЛАСНІ ЗБОРИ.

НЮ ЙОРК, 9. грудня. — Радикальні провідники страйку жіночих кравців у Ню Йорку скликали на нині вечером до Купер Юніон віче страйкарів, щоби обговорити питанне дальшої страйкової політики та в сей спосіб піддержати свій захитаний провід.

Замісць дістати від страйкарів піддержку, зібрані страйкарі виступили з різкими протестами проти провідників. Збори скоро перейшли в страшний нелад, так що комуністичні провідники покликали „капіталістичну" поліцію на вспокоєнне страйкарів. Не обійшлося при тім без бійок межи зібраними. Доперва як на кождий перехід уставлено по двох полісменів, могли провідники дійти до слова. Тепер комуністи стали нападати на своїх противників, а послісмени викидали за двері кождого, що хотів щонебудь сказати проти комуністичного проводу страйку.

Здушивши в сей спосіб опозицію, комуністи без труду вже перевели резолюцію за довірєм для провідників.

ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО СТРАЙКОВИХ НАСИЛЬСТВ.

НЮ ЙОРК, 9. грудня. — Шістьох робітників, обжалованих кравецькими підприємцями за тероризоване кравецьких робітників у страйку, призналося перед судом, що вони сотворили були спеціяльний комітет для переслідування підприємців, які працювали підчас страйку. Обжаловані признались також до великих шкод у шапах сих підприємців. Суддя вироку ще не видав.

ПРОЦЕС ПРОТИ БУВШОГО МІНІСТРА ЗА ОБМАН УРЯДУ.

ВАШИНГТОН, 9. грудня. — На нинішній росправі проти Фола, бувшого міністра з кабінету президента Гардинґа, та нафтяра Доґені за обман федерального уряду при винаймі федеральних нафтових теренів, виступив яко свідок самий Доґені.

Обжалований боронив своїх контрактів з урядом за винайм нафтових теренів уряду та приватні позички для міністра Фола. На оборону свого контракту винайму заявив він, що він був переконаний на основі заяв урядників, що Япан готовиться до війни з Америкою та що використуванне нафтових теренів лежало в інтересі Америки.

МІНІСТЕР СКАРБУ ЗАПОВІДАЄ РІК ДОБРОБУТУ.

ВАШИНГТОН, 9. грудня. — Секретар скарбу Мелон видав публично свій звіт з економічного стану краю. Звіт заявляє, що після всякої правдоподібности слідуючий рік буде теж роком добробуту, так у краю, як і поза краєм.

Він радить американським капіталістам робити позички поза границі.

ЗА СЛІДСТВОМ В СПРАВІ НЕПРАВНИХ ВИБОРІВ.

ВАШИНГТОН, 9. грудня. — Демократичний сенатор Дил вніс у сенаті резолюцію на розслідженне виборів пенсилвенійського сенатора Вера та илинойського сенатора Смита та за здержаннем їх признання сенаторами на так довго, поки слідство не викаже правности їх вибору.

Резолюцію відложено на пізнійше.

САМОВБИЙСТВО АКТОРКИ ЧЕРЕЗ НЕДУГУ.

НЮ ЙОРК, 9. грудня. — В нюйорськім готели Шелтона поповнила самовбийство через отроєнне акторка Дорота Смолер, подавши за причину невилічиму недугу сухіт.

ПРИЗНАЛИ МИРОВУ НАДГОРОДУ ВИЛСОНА.

НЮ ЙОРК, 9. грудня. — Фундація Світового Суду імени Вилсона признала сьогорічну надгороду за працю для світового мира відомому політикови й правникови Елайґу Рутови.

Надгороду, яка виносить 25,000 долярів, признано Рутови за те, що він придумав добрий спосіб вибору межидержавних суддів.

НАПАД ТОВПИ НА ДИПЛЬОМАТА.

МЕКСИКО, 9. грудня. — Еспанський дипльомат Іґваль побив на вулиці по лиці полісмена, який звернув йому увагу, щоби не нарушував правил про автомобілеву їзду. Обурені сим прохожі напали гурмою на дипльомата й тяжко його потурбували. Хто знає, що булоби сталося з ним, якби поліція не була виратувала його з рук розлючених Мексиканців.

РУХОМІ ОБРАЗКИ ДЛЯ НАУКИ.

РОЧЕСТЕР, Ню Йорк, 9. грудня. — Директори Американської Колеґії Хірурґії постановили вживати фільмів для навчання хірурґії. Перший того рода експеримент має бути заведений у медичній школі Рочестерського університету.

НЕБУВАЛІ БУРІ В КАЛІФОРНІЇ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС, 8. грудня. — Південну Каліфорнію навістили нині дивачні бурі. В Санта Моніка появилася хмара лійкової форми, яка підняла в гору стовп води з океану які 4 милі від берега. Про подібні водні труби доносять з острова Санта Каталіна.

З міста Калехіко доносять про 5 землетрусів, з яких два були досить сильні. Потрясення не зробило ніякої шкоди.

АВТО ДЛЯ ВИШУКАННЯ УБІЙНИКІВ.

БЕРЛІН, 8. грудня. — До диспозиції поліції дано спеціяльне авто, яке заосмотрене у всі модерні засоби розсліджування злочинів, особливо убійств. Воно прислужиться дуже богато до викриття злочинів, бо буде зявитися дуже скоро на місци злочину.

ПРИХОДЯТЬ ДО РОЗУМУ?

Доносять нам, що цивільні польські осадники, що кілька років тому осіли м. и. в районі с. с. Охматкова, Перекалля і Бокіймы, Княгиненської ґміни, Дубенського повіту, продають землю й виїзджають на Поморря й Познанщину. Кажуть: „нєх тен Волинь і тих Русінув дябел везьмє". Які причини того, не відомє; мабуть не найшли тут того раю, про який мріяли. — Довідуємось, що й у инших місцевостях кольоністи все випродують і виїзджають. — Так би було давно зробити, а то й їхати сюди було нічого. І на польських землях поміщицьких земель для них ще вистарчилоб.

ВЕЛИКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ ПРОЦЕС НА ВОЛИНІ.

В понеділок, дня 15. листопада, почався в Володимирі Волинськім великий комуністичний процес о державну зраду. На лаві обвинувачених засіло 150 осіб, що відповідають за організовання повстання на Волині в 1924 р. Серед обвиновачених є дехто з Східної Галичини, між иншими, адвокатський концінєнт зі Львова др. Мандель, дальше відомі з так званого святоюрського процесу: студентка університету Хая Штайн, Нестор Гомен, Вайнтух і инші. До розправи покликано біля 500 свідків, через що вона й потреває яких два місяці. Тому, що судова саля замала, розправа відбувається в салі „Мацєжи", яка находиться досить далеко від тюрми. Обвинувачених ведуть кождого дня під сильною ескортою вулицями міста з тюрми на розправу. Оборони обвинувачених піднялися, крім місцевих, також львівські адвокати.

ПОДАТОК НА СТАРИХ ПАРУБКІВ.

РИМ, 6. грудня. — Муссоліні взявся і до старих парубків. Всі нежонаті в віці між 25 а 65 роком життя будуть мусіли платити податок. Гроші з податку підуть на допомогу потребуючим матерям.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1927 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано канлендарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою 10. грудня:
Від. 15, 16, 17, 19, 30, 32, 35, 37, 40, 41, 43, 46, 52, 53, 54, 55, 71, 79, 83, 95, 97, 101.

Вислано експресом 10. грудня.
Від. 68, 103, 107, 109.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адміністрацію „Свободи".

ЗЛОДІЙ У ВЕЛИКІМ СТИЛЮ.

У Парижі арештовано виїмкового злочинця, Жоржа Ремеса, відомого під назвою „чоловіка зі сто масками". Не було професії, в якій він не виступав би, починаючи від носія до консуля, від комівояжера до лікаря перського шаха. З усіх цих професій заробив він 4 міл. франків у Франції, не минаючи Альжиру та Марока. Його засудили разом на 102 літ вязниці, але це видалось йому за довгою карою і він відсидів лише сім місяців, хоча арештували його вісім разів. Первісна професія Ремеса була акробата в цирку „чоловіка-вужа". Він мав таку зручність, що після кількох днів побуту у вязниці, втікав. Від кількох місяців за ним шукали сотки детективів. Його увязнили в Руен, коли міняв тисяч франків так зручно, що і банкнот ховав собі і дрібні. У крамниці був випадково поліційний аґент, який його арештував, але навіть при помочі поліційної варти не встиг завести його на поліцію, бо Ремес утік по дорозі. Він повторив свою штуку з 1000 фр. зараз на другий день і третій, а увязнений на четвертий утік з вязниці. При помочі нанятого авта втік, запрошуючи по дорозі шофера на чарочку. Поїхав до купелевого місця Екс Ле Бен і там крадене авто продав трьом особам одночасно по 20.000 фр. і продовжував як офіцир міняти 1000 франківки. Одночасно грав у місцевім касині і відси покрав два портфелі, одно фракове вбрання і дороге футро. Арештували його в Ліоні; він признався до деяких крадежей і як звичайно заявив спокійно слідчому судді, що готов заложитися з ним за 1000 фр., що довше як тиждень у вязниці сидіти не буде.

ЩЕ ОДНО НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО В ПОЛЬЩІ.

Ювилейний комітет, що має святкувати 200-літні роковини канонізації польського святого Станіслава Костки, видав комунікат, в якому читаємо такий уступ: „Ледви прогомоніли у Львові вступні (?) свята для цілорічного ювилею в честь Франциска з Ассісі, аж ось приготовляється католицька Польща до свята Патрона нашої подвійно нам дорогої молоді, з нагоди 200-літніх роковин канонізації св. Станислава Костки"... Важко написати краще: „Ледви прогомоніли" — „аж ось"... і міністерство освіти видало розпорядок, що день 13. листопада буде виїмково вільний від науки в усіх польських школах. Нема і не було другої республики в світі, що святкувала би стільки святих, чужих і власних...

ЧИСТИЙ ІНТЕРЕС.

Вже два роки тягне львівський суд розслід справи обвинувачених любачівських жидівських корчмарів, Герцберґа та Йоллеса, які продавали на сотки тисяч долярів чужі дрова, одержували величезні позички, а коли дійшли до міліонового майна і вивінували всю свою родину долярами, проголосили банкроцтво на чверть міліона долярів. Книг і паперів не мають ніяких, бо вони торгували долярами, а тоді в долярах не вільно було вести бухальтерії Отже — заявляють хитро-мудро — не вели ніяких рахунків. Тепер нехай суд перевірить, чи вони справді збанкротували, чи ні... Не кождий суддя має промисловий хист жидівського торговця деревом!

СВІТОВА ХРОНІКА.

У Барсельоні міська рада на спеціяльнім святі передавала королеві прегарну палату, вибудувану з публичних складок. Була це спеціяльно аранжована демонстрація, щоби показати, що Катальонці буцім-то дуже прихильно ставляться до еспанського короля. — В Японії що тижня два міліони осіб буває в кіні. — У французькій академії наук демонстрували фільму одночасно з ґрамофоном. Півгодинний виклад про недуги серця з образками вичерпав матеріял, який студенти вчаться звичайно півроку. — Найстаршою республикою в Европі, що має найдешевшого президента, є Андора в піренейських горах між Еспанією і Францією. Президентом є звичайний пастух і бере річно всього 75 фр. плати, бо за випас отар має решту, потрібну на скромне життя на полонинах. — Надто вчасні сніги, що впали цього року, вигнали з лісів Ляпляндії приблизно 30.000 ренів, які підійшли до людських осель за поживою. У численних місцях спричинили вони великі шкоди, нападаючи громадами на копиці сіна. — В Югославії заборонили фільму, зладжену на підставі оперетки Леґара „Весела вдова". — Гінденбурґ помилував шурина бувшого президента Еберта за образу чести.

ЛІҐА НАЦІЙ ЗАПРОШУЄ АМЕРИКУ НА НАРАДИ

ЖЕНЕВА, 9. грудня. — Рада Ліґи Націй ухвалила запросити Злучені Держави до участи в міжнародній конференції, яка відбудеться з рамени Ліґи в осени слідуючого року, а на якій будуть радили над контролею приватного виробу оружя. Та справа мала бути порушена на розоружній конференції, але та не буде скликана перед 1928 роком, бо загальна опінія є за тим, щоби справу світового розоруження приготовити до тої міри, щоби конференція була успішна, а не закінчилася невдачею. Супроти того нова конференція в справі виробу оружя відбудеться осібно.

На ту конференцію рішено запросити рівнож совіти. Одначе з огляду на те, що конференція відбудеться в Женеві, совіти не прийдуть задля неодержання сатисфакції з боку швайцарського уряду задля убиття совітського посла Воровського.

АЛЬБАНІЯ РАТИФІКУЄ ДОГОВІР З ІТАЛІЄЮ.

ТИРАНА, 9. грудня. — Альбанський парлямент ратифікував італійсько-альбанський договір, який спричинив таку крізу в Югославії.

З огляду на ту ратифікацію виїхав югославянський бувший міністер заграничних справ Нінчіч до Парижа і Лондону, щоби обговорити нову ситуацію на Балкані.

ПОКОЄВІ НАГОРОДИ НОБЛЯ.

ПАРИЖ, 9. грудня. — Світову нагороду Нобля за змагання в напрямі світового мира одержали за 1926 рік міністри заграничних справ Бріянт і Штреземан. Нерозділені такі самі нагороди за 1925 рік одержали: анґлійський міністер заграничних справ Чемберлейн і ґенерал Дос за свою працю в справі репарацій.

Урочиста проклямація тих нагород відбудеться 10. грудня, в річницю смерти Нобля. Нагороди і дипльоми будуть доручені дипльоматичним представникам тих держав, до яких належать наділені нагородами.

АМЕРИКАНЦІ НАБУВАЮТЬ НОВІ ПЛЯНТАЦІЇ ПІД УПРАВУ ГУМИ.

ЛОНДОН, 9. грудня. — Ліберійське правительство затвердило умову з американською ґумовою компанією Файерстон, силою якої відступило компанії 1,000,000 акрів землі в джунґлях під плянтацію ґумового дерева. Умова заключена на протяг 99 років. Виготовлення землі буде коштувати $100 за акер, або $100,000,000 в цілости і буде запотребовувати 350,000 робітників тубильців. Та сама компанія має вже там готові плянтації ґуми на 200,000 акрах землі.

В той спосіб хоче Файерстон Компанія побороти анґлійський монополь на ґуму.

АНҐЛІЯ ГОТОВА ВИЗНАТИ КАНТОНСЬКИЙ УРЯД.

ШАНҐАЙ, 9. грудня. — Поширюють тут всюди поголоски, що британійський уряд робить всі зусилля, щоби придушити страйк та ненависть до чужинців. В звязку з тим подають, що Анґлія готова визнати і кантонський уряд як централне правительство. В той спосіб хоче Анґлія припинити рівнож і вплив большевицький.

Анґлійський вплив можна пізнати вже в Ганкові, де припинено страйк. Хінські політики вважають, що приязнь з Анґлією принесе їм більше користи чим злука з совітами, бо большевицькі аґітатори зачинають вносити розклад в хінське господарське життя.

ЗДОХЛИЙ ПЕС В ДИПЛЬОМАТИЧНІЙ ТОРБІ.

ПАРИЖ, 9. грудня. — Підчас дебати над фінансовим законом заатакували деякі бесідники надренську окупацію з того згляду, що високі урядники французькі надуживають дипльоматичного мішка, щоби перевозити люксусові предмети з Франції до окупованої землі. Премієр Поанкаре подав у відповіди, що він сам робив досліди в ті йсправі, одначе не завважав ніяких надужить. Тільки в однім випадку треба було вмішуватися. Ото знайшли в дипльоматичнім мішку здохлого песика, якого висилав один дуже визначний урядовець до своєї жінки. Показалося, що це був улюблений песик його жінки, яка хотіла доконче поховати його в своїм городі, бо він був вірним товаришом через довгі літа. Чоловік і жінка так були привязані до зьвірятка, що, заявив Поанкаре, він не мав серця повести дальше слідство в тій справі.

Посли нагородили Поанкаре за те оплесками і замкнули дебату над тими справами.

ФРАНЦІЯ ЗБИРАЄ ВІЙСКО НАД ІТАЛІЙСЬКОЮ ГРАНИЦЕЮ

ПАРИЖ, 9. грудня. — Французьке правительство дало свою згоду, щоби скріпити военні сили коло Ніцци на італійсько-французькій границі. Рівнож зміцнено фльоту. Франція побоюється нападів з боку Італійців і хоче бути готова на всякий випадок, а заразом забезпечити чужинців, що приїзджають на Рівієру. Вся та акція дуже обурює фашистів, які закидують Франції те, що вона викликує в Европі непотрібне замішанне, бо сама виступає ворожо проти Італії, а заразом бунтує Югославію і викликує штучний протест в справі італійсько-альбанського договору.

При всякій нагоді складаймо жертви на Сиротинець-Захист Українського Народного Союза.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorised July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

[illegible] кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЕМОКРАТІЯ Й ЦЕРКВА

За кілька послідних днів говорив на католицькій радіовій стації „Даблю-Ел-Даблю-Ел" в Ню Йорку римо-католицький епископ-суфраґан Ню Йорку Джан Дан про відносини межи католицькою церквою а державою. У своїх промовах бесідник відповідав видно на ріжні закиди, підношені проти сеї церкви, а обороняючи свою церкву перед сими закидами, він мимоходом відповів на ряд питань, які послідними часами порушується й серед нашого громадяньства.

Цікава була приміром його заява про відношенне межи кат. церквою а демократією. Епископ Дан відповідав на закид, який роблять римо-католицькій церкві, що вона не годиться з демократією, себто з правлінням народа. Епископ Дан виступає як найострійше проти таких закидів. Епископ Дан рішучо заперечує, немовби римо-католицька церква була ворожа демократії. На доказ своїх тверджень епископ Дан вказує на те, що при виборах в Америці римо-католицька церква не попирає ніяких кандидатів ні партій. Що найважнійше, епископ Дан підчеркує, що римо-католицька церква не противиться навіть розділови держави від церкви.

Зі слів епископа Дана видно, що римо-католицька церква хоче входити в Америці за приятельку демократії, свобідного вибору народних представників, независимости уряду від священиків, словом повної влади народа.

Не дасться теж заперечити, що та сама церква в других краях іде зовсім другими дорогами. Ся сама церква в Польщі, приміром, не дивиться на засади демократії, але йде на руку польському урядови в гнетенню народного руху Українців, Литовців, Білорусинів. Завдяки сьому союзови межи римо-католицькою церквою а польським урядом польський уряд нині має рішаючий вплив на іменованне епископів для католиків в Америці, що вийшли з „польської території", а сі самі люди на іменованне власних епископів найменчого впливу не мають, хоча сього вимагалаби засада демократії, яку в Америці так обороняють оборонці католицької церкви. При помочи спеціяльних умов з Польщею Ватикан відобрав тим американським католикам, що родилися колись на землях, які тепер загарбав насильно польської салдат, можність впливати на добір заряду власної церкви.

ОБШИРНЕ ЗНАННЄ, ПРИВИЧКА ДО ДУМАННЯ І БЛАГОРОДНІ ЧУВСТВА — ВСЕ ТЕ НЕОБХІДНЕ ДЛЯ ТОГО, ХТО ХОЧЕ БУТИ ОБРАЗОВАНИЙ В ПОВНІМ ЗНАЧІННЮ ТОГО СЛОВА.

НАЦІОНАЛЬНА СВОБОДА А ЕКОНОМІЧНЕ ОБЕЗПЕЧЕННЄ ЇЇ ЧЛЕНІВ

АМЕРИКА І НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ.

(Надіслана статтяя).

Сто пятьдесять літ тому взад Америка а радше Злучені Держави були залежні і угнетані, як ось нині Українці. Але сто пятьдесять літ тому Американці рішилися скинути з себе англійське ярмо. Посвятою, рішучостю, єдностю і своєю економічною силою, нарід американський здобув собі волю. Сто пятьдесять літ тому на світ народився новий нарід. Нарід цей проголосив нові ідеї світови: „Що кождий чоловік родиться рівний другому, що всі люде мають рівне право до життя, до свободи і щастя". Ідучи цею дорогою, Америка була отворила свої границі для цілого світа, для цілої людскости. Для всіх тих, що хотіли поліпшити своє життя чи то на поли політичнім, релігійнім, чи економічнім. Ми тепер тут пробуваючі, мали те щастя, щосьмо скористали в час з тої спосібности.

Але як усе має свій початок, так само має і кінець. По війні Америка замкнула свої границі не для того, щоб вона змінила свої погляди на людскість. Америка замкнула свою границю, бо інакше вся Европа була би виеміґрувала до Америки. Тоді ані прибувшим, ані тут пробуваючим уже еміґрантам і тубольцям не булоби добре. Америка сталаби переповнена, булиби робітники, але не булоби заробітку. Аби цему запобічи, аби захистити своїх мешканців від нужди, голоду і холоду, Америка рішила припинити іміґрацію.

Джеферсон це схарактеризував кількома словами: „Дерево свободи може рости тільки тоді, як є підливане кровю свого народу. Свободу всилі здобути тільки той нарід, що має силу економічну". І ми, Українці, коли хочемо стати незалежним народом, мусимо зачинати від незалежних одиниць. Кождий з нас Українців повинен старатися о те, щоби стати економічно незалежним, а тоді і весь нарід буде мати силу здобути собі незалежність.

Нич так сильно не держить чоловіка в кайданах, як залежність економічна, а з тим холод, голод, нужда і знеохочення до життя, до свободи, до бортьби за волю. Бідний чоловік, бідний нарід, цілу свою силу, цілу увагу звертає не на будучність а на буденне життя здобути для себе і своєї рідні кусень хліба і захист.

Др. Володимир Сіменович.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

НАЙ БУДЕ У НАС ВСЬО ВИРАЗНЕ І ДОПОВІДЖЕНЕ.

Я вже давно хотів написати й собі декілька слів, але з мене дуже лихий писар. В голові то думок богато ріжних кружляє, а прийдеться їх брати на папір то йде тяжко. Але тепер то я так врадувався тим Церковним Конеґрсом, що таки не можу здержатися від того, щоби й свого голосу в тій справі не піднести.

З щирого серця витаю той Конґрес, бо то думка добра. Його дуже нам треба, те всі з нас добре відчувають. Є богато важних церковних справ, які повинні бути обговорені, а які торкаються цілого нашого народного життя. Думаю, що на тім Конґресі будуть говорити і про справу Семинаря, який хоче тут заложити епископ Богачевський і на який зібрав вже $9.531.33.

В тім семинари буде виховувати епископ Богачевський питомців, річ ясна, після свого духа. З семинара вийдуть цілком певно самі целебси. А я знова, поминаючи все друге, не бачу хісна з священиків — примусових целебсів. Бо целібат є проти права Божого і природного. З целібату нема ніякого хісна ні Богови ні людям. А жінка і діти не можуть бути на перешкоді в праці для церкви і народу. Робота залежить від характеру і спосібности чоловіка. Бо чи є ріжниця в праці між целебсом а жонатим священиком? Оба роблять однакову роботу і однаково кажуть собі за треби платити, чи жонатий з жінкою і дітьми чи целебс. З матеріяльного боку нема для народу ніякої ріжниці. Зате є велика ріжниця з морального боку. Бо в жонатого є всьо виразне і доповіджене, а в целебса навпаки, як то описував в „Свободі" недавно Клим Обух. І не можна навіть на целебсів кидати каменем за те, що у них не всьо доповіджене і виразне. Не вони в тім винуваті, а ті, що заводять примусовий целібат. А нарід хоче, щоби в священика була у людей рівнож всьо доповіджене, щоби священик не потребував перед своїми парохіянами закриватись.

Коли в краєвих часописях появилася відозва, щоби помагати бідним вдовам і сиротам по священиках, то др. Назарук зараз взявся обороняти целібат. Він знайшов готову рецепту на те лихо, таку, яку знаходять і наші владики. Вони кажуть: най священики не женяться, то не буде вдів і сиріт, не буде біди.

А я їм відповім, що мужуть голосити ще кращу рецепту: най всі Українці під Польщею не женяться, то не буде біди. Бо бідують не тільки священичі вдови і сироти, але бідують разом з ними десятки тисяч других українських вдів і сиріт. От така рецепта булаби на руку й Полякам, бо вона скорше зітре Українців з лиця землі, як біда.

Я не бачу ніякого щастя для української еміграції в тім семинари, який має нам виховати примусових целебсів після духа Хомишинів, Коциловських і Богачевських. ОО. Консультори так радять над семинарем, як би від нього залежала дісно доля цілого нашого народа. А я думаю, що наша доля більше залежить від Рідної Школи як від семинаря. І колиб жертви зібрані на семинар йшли на Рідну Школу в старім краю чи навіть на поправу нашого шкільництва в Америці — то з цего була би дійсно справжня користь для українського народа. Бо з Рідної Школи вийдуть нові борці, які будуть далі боротися за наші національні ідеали, які будуть шанувати Франка і других наших національних ґеніїв і гордитися славним українським іменем.

В Рідній Школі я бачу хосен, зате не знаю кому прийде користь з семинара, який має нам виховати примусових целебсів, у яких не буде в хатах всьо виразне і доповіджене. Над тою справою треба церковному конґресови добре застановитися.

Іван Кіналь,
предс. 76 від. „Провидіння".

НАЗИВАЙМО ПО ІМЕНИ І ПІДПИСУЙМО СВОЄ ІМЯ.

В 280 числі „Свободи" вичитав я допис з Дітройт під заголовком: „Наша рутенська недбалістя". В сій дописи якийсь анонімний дописуватель подає, що були тут зібрані гроші на інвалідів та що їх ще досі не відослано на властиву ціль, а тільки передержується в польськім банку.

Думаю, що в такім випадку треба було вимінити точно: Хто зібрав і скільки, а заразом підписати своє імя. Тут нема потреби таїти своє власне імя і імена других. Я взагалі був би про анонімів і проти загальників. Громадянське життя прочистимо, коли будемо знати, хто це говорить, що закидує і кому. Бо в противному разі чуються нераз діткненими і люде невинні і тому деякі загальні закиди більше приносять лиха ніж помагають справі.

А рівнож підписуймо свої імена. За добру і чесну справу нема страху. За неї ворто постояти. Анонімі повинні бути допущені тільки в виїмкових случаях.

Петро Лобур,
Дітройт, Миш.

ВЖЕ ДОВШЕ НЕ МОЖНА ТЕРПІТИ.

Не можу дивитися на свою громаду, серце мене болить, що у нас нічого не робиться і мушу забрати голос в тій справі.

Десь по других громадах пливе якесь культурне і національне життя. Люде сходяться на віча, представлення і концерти. Святкують національні свята, шанують своїх національних ґеніїв Шевченка і Франка, спроваджують бесідників, дають реферати, підносять в народі духа — а у нас з того всього ні сліду. Навіть Свята Української Державности в нас ще досі не відсвяткували. Такий маленький Савт Порт, Конн., зробив на народнім поли вдесятеро більше від нас. Є там може ледви яка сотка Українців, але дух у них сильнійший від нашої громади, де Українців треба рахувати на тисячі.

Є у нас українська кат. церква, є дозен українських товариств, українська кооператива і читальня, але життя нема. Бо тих, що піддержували життя, не стало. Одні повмирали, а другі виїхали до краю. Одна „Просвіта" ратує ситуацію як може, але в церкві на неї кричать і кажуть, що там большевики, а большевики називають знова читальників парафіянами.

Взялася читальня відсвяткувати память Першого Листопада 1918 р. і скликала представників на наради. Вибрано комітет і вже всі думали, що буде якийсь рух. Але того руху наразі не видно. Концерт має відбутися сего місяця, але я не знаю, як він випаде. Місцевий хор не знає ані одної народної пісні, а чужих співаків не допускає. Вже аж надто байдужно відносимося до народних справ, вже аж надто їх собі легковажимо. Терпіти довше того не можна. Ми мусимо ще раз зійтися і основно обдумати плян широко закроєної праці в нашій громаді. Инакше і слих по нас пропаде.

Іван Бойко,
Вілкс Бері, Па.

НЕМА ГРОШЕЙ.

Розпочатий ремонт будинку у Києві, в якому мешкав Шевченко та який постановлено обернути на культурну інституцію, спинено, через брак коштів, і йому грозить повне знищення.

ОЛЕКСІЙ К. ТОЛСТОЙ.

КНЯЗЬ СЕРЕБРЯНИЙ

(Повість з часів царя Івана Грізного).

(51)

Мельник не завважав Вяземського. Занятий самим собою, він бормотів щось собі під носом, і по-божевільному пританцьовував на кострі, гримаючи кайданами.

— Шикалу! Ликалу! — говорив він: — злетілися ворони на богатий пир! Повернулося колесо, повернулося! Що було високо, те стало низько! Шагадам! Знимись, вітре, від млина, вдар на ворогів моїх! Кулла! Кулла! Розпечи геть костер, загаси огонь!

І дійсно, немов слухаючи його заклять, вітер знявся на площади, та, замісць щоби загасити костер, він роздув під ним хворост і полуминь вирвавшися крізь сухі дрова, захопила мельника і скрила його від видців.

— Шагадам! Кулла! Кулла! — почулося ще за облаками диму, і голос заумер серед тріскоту полаючого дерева.

Вид Коршуна майже зовсім не змінився ні від мук ні від довгої неволі в тюрмі. Сильна природа його видержала слідчі муки, та тільки в виразі лиця його зайшла зміна. Воно зробилось ніжнійше; очи дивились спокійнійше.

Дяк прочитав перед народом провину Коршуна і чекаючу його кару.

Коршун, вийшовши на поміст, перехрестився до церковних бань і поклонився до землі народови, на всі чотири боки площади.

— Прости, народе православний! — сказав він: — прости мене за гріхи мої, за розбій, і за злодійство, і за душегубство! Прости за все, чим я согрішив перед тобою. Заслужив я собі на смертну муку, даруй мені провини мої, народе православний!

І, повернувшися до катів, він сам всилив руки в приготовлені для них сильця.

— Привязуйте вже раз! — сказав він, хитнувши сивою кучерявою головою, і не додав більше ні слова.

Тоді, на знак Івана, дяк звернувся до прочих засуджених і прочитав їм обвинення, що змовлялись против государя, наміряли віддати Новгород і Псков литовському королеви і зносились тайно з турецьким султаном.

Їх мали повести, кого до шибениць, кого до кітла, кого до других знарядів казни.

Народ зачав голосно молитись.

— Господи, Господи! — роздалось на площади: — помилуй їх, Господи! Прийми скорше їх душі!

— Моліться за нами, праведні! — кричали деякі з товпи: — згадайте нас, коли прийдете до царства небесного!

Опричники, щоби заглушити сі слова, зачали голосно кричати:

— Гойда! Гойда! Най згинуть вороги государеві!

Але в тій хвили товпа заколихалась, всі голови звернулись в один бік і почулись голоси:

— Блаженний іде! Дивіть, дивіть! Блаженний іде!

На краю площади вказався чоловік, літ сорока, з ріденькою бородою, блідий, босий, в одній полотняній сорочці. Лице його було незвичайно кротке, а на устах грав дивний, дитинячо-добродушний усміх.

Вид сего чоловіка, посеред тільки людей переляканих або звірських, різко від них відбивав і сильне зробив враження на всіх. Площадь затихла, казни затримано.

Всі знали блаженного, та ніхто ще не бачив на лици його такого виразу, як сегодня. Против звичаю, судорога торгала ті всміхнуті уста, неначе з кротостю боролося друге, незвичайне чувство.

Нагнувшися вперед, гримаючи путами і залізними хрестами, котрими він скрізь був обвішаний, блаженний пробирався крізь розступаючуся товпу і йшов прямо на Івана.

— Івашку! Івашку! — кричав він з далека, перебираючи свої деревяні чотки і всміхаючися дальше: — Івашку! Чи ти мене забув?

Побачивши його, Іван хотів звернути конем і відїхати на бік, але дурноватий стояв уже біля него.

— Подивися на блаженного! — сказав він, хапаючись за узду царського коня: — щож? не повелиш стратити і блаженного? Чим Ваньо гірший від других?

— Бог з тобою! — сказав цар, добуваючи жменю золотих з узористої калитки, що висіла на золотім ланцушку коло його пояса: — на, Ваню, іди, помолись за мене.

Блаженний підставив обі руки, та зараз же вхопив їх і гроші посипались на землю.

— Ай, ай! Палить! — крикнув він, дуючи на пальці і відмахуючи їх в воздусі: — пощо ти гроші в огни розпік? Пощо в пекельнім огни розпік?

— Забирайся, Ваню! — повторив нетерпеливо Іван, — остав нас, тобі тут не місце!

— Ні, ні! Моє місце тут, з мучениками! Дай і мені мученицький віночок! За що мене обходиш? За що кривдиш? Дай і мені такий віночок, які другим роздаєш!

— Забирайся, забирайся! — сказав люто Іван.

— Не пійду! — промовив уперто дурноватий, чіпаючись за царську збрую, та як раз засміявся і став пальцем показувати на Івана. — Дивіть, дивіть! — промовив він, — що се в него на голові! У тебе цапячі роги! Тай голова твоя стала песя!

Очи Івана спалахнули.

— Проч, божевільний! — крикнув він і, вихопивши спису з рук нйблизшого опричника, він замахнувся нею на дурноватого.

Крик досади роздався між народом.

— Не займай його! — почулося в товпі: — не тикай блаженного! Над нашими головами ти маєш право, а блаженного не тикай!

Але дурноватий сміявся далі на пів по дитинячому на пів по божевільному.

— Проколи мене, царю Савле! — говорив він, відгортаючи на бік висівші на груди його хрести, — проколи мене осьде, в само серце! Чим я гірший від тих праведників? Пішли й мене в царство небесне! Хиба завидно тобі, що не будеш з нами ти, царю Савле, царю Іроде, царю кромішний?!

Списа задрожала в руці Івана. Ще одна хвилька, вона потонулаби в груди юродивого, але новий крик народа затримав її в воздусі. Цар переміг себе і поломив свою волю, та буря мусіла побуяти.

З піною в роті, з блискаючими очима, з піднятою списою, він стиснув коня ногами, вітром пустився на товпу засуджених так що іскри посипались з під кінських підків, і проколов першого, що навинувся йому під руку.

Коли він вернувся вільною ходою на своє місце, спустивши закровавлений конець списи, опричники вже вспіли відтащити блаженного.

Іван махнув списою, і кати приступили до роботи.

На блідім лици Івана показався румянець; очи його зробилися більші, на лобі надулись сині жили, і ніздрі розширились. . . . . .

. . . .

Коли наконець ситий душегубством, він повернув конем і обїхавши навколо площади віддалився, сам обризганий кровю і окружений закровавленим полком своїм, — ворони, що сиділи на церковних хрестах, махнули, одна за одною, крилами і зачали спускатися на купи пошматованих членів і на трупів, що висіли на шибеницях...

XXXV.

Поворот до Слободи.

Перелякавши Москву, цар схотів показатися ласкавим і великодушним. На його приказ темниці отворено і увільнено всіх увязнених, котрі вже не сподівалися помилування. Деяким цар післав дарунки. Бачилось, давно кипівша в нім і довго розгорявшася злоба вибухла послідним проливом крови, і вилетіла з душі його, як поломінний стовп з огняної гори. Розсудок його успокоївся, він перестав бачити скрізь зраду.

Не кождий раз, після безневинної крови Івана мучила совість. Залежало се також від других обставин. Небесні знаки, несподівано ударивший грім, проява народної нужди лякали його чутку уяву і пхали його иноді до явної покути; але коли не було ні ознак, ні голоду, ні пожарів, внутрішний його голос мовчав і совість дрімала. Так і тепер душа Івана була спокійна. Він чув після заподіяних убийств якесь вдоволенне і спокій, як голодний, коли насититься. Більше з привички і принятого правила, ніж з потреби серця, він, вертаючи до Слободи, остановивсь на кілька днів молитися в Троїцькій Лаврі.

Через цілу дорогу пристави, що їхали наперед него, кидали жменями срібні гроші біднім, а виїзджаючи з Лаври, він лишив архимандритови богатий дарунок на молебні за своє здоровлє.

В Слободі тимчасом заносилося на щось такого, чого ніхто й не сподівався.

Годунов, післаний наперед приготовити для государя урочисте принятте, сповнивши своє порученнє, сидів у себе дома в великій комнаті, спершися ліктями о дубовий стіл і підперши рукою голову. Він роздумував про те, що сталося в сі послідні дні, про смерть, перед котрою йому удалось уйти, про загадковий характер грозного царя, і про способи заховати його ласку, не беручи участи в справках опричників, — коли се ввійшов слуга і оповістив, що перед рундуком чекає князь Микита Романович Серебряний.

Годунов при сім імени здивований встав з лавки.

Серебряний був опальник государів, засуджений на смерть. Він втік з тюрми, і всякі зносини з ним могли йому принести смерть. Але не приймити князя або видати його цареви, було би ділом негідним, на котре Годунов не міг зважитись, бо через те стратив би народне довіре, котре для него було найдорозше. Рівночасно він згадав, що цар тепер в ласкавім настрою духа, і одним душком зрозумів, як йому поступати в сім случаю.

Не виходячи на рундук на зустріч Серебряному, він повелів зараз впровадити його до комнати. Посторонних свідків не було і, постановивши раз приймити князя, Годунов не схотів приймити його незовсім радо.

(Далі буде).

З ТЕАТРУ, МУЗИКИ Й СПОРТУ.

ГІДНА УВАГИ ФІЛЬМА.

В нюйорськім театрі Билтмор почали сими днями виставляти спроваджену з Росії фільму під наголовком „Патьомкін", яка під богато зглядами заслугує собі на близчу увагу. Приходить вона до Америки вже з виробленою славою. Ще в Европі наробила вона богато розголосу. Найліпші знатоки фільмової штуки висказувались про неї як найкраще. Американський актор Доглас Фербенкс не мав для неї слів похвали. Так само високий погляд про неї висказав відомий німецький актор Еміль Єннингс (Дженингз). Німецький театральний директор Макс Райнгарт, один з найбільше заслужених людей для німецького театру, який не признавав фільми як штуки, змінив свій погляд, побачивши „Патьомкіна". Німецький публіцист Макс Гарден написав про неї цілу книжку, — перша подія сього рода в світі. Все се факти, які вже самі вистарчають, щоби звернути увагу на сю фільму.

„Патьомкін" — се назва збройного кружляка російської царської фльоти. Вславився він підчас російської революції в 1905 році бунтом проти царського уряду. Сей бунт і представляє фільма Советкіна.

Фільма починається змальованнем життя на панцирнику вчасним ранком. Неустаюча праця машин. Безупинні варти. Моряки сплять у гамаках. Вартовий офіцир приходить розбуджувати.

Серед моряків підноситься филя обурення. До всяких знущань старшини прибула нова зневага. На корабель доставлено зіпсуте мясо, якого ніхто не важився їсти. Моряки добиваються від корабельного лікаря признання хробачливого мяса нездатним на поживу для моряків. До корабельної кухні помежи ряди обурених моряків уходить з поварем надутий маленький чоловічок. Оглядає мясо, бачить хробаки, і признає мясо здоровим. Серед моряків клекоче. Їсти мяса ніхто не хоче.

Труба кличе всіх на поклад. Станули рядами здовж поруч моряки. Офіцири в середині межи ними. На кепстан виступає наконець командир, і приказує: Хто вдоволений з мяса, най виступить уперед.

Виступило з моряків кількох старих моряків. Все старі зупаки, що наслужившися десятки літ, потратили в собі всяку людську подобу. Решта стоїть на місцях.

Командир починає до них промову: Знаєте, що ви зробили? Знаєте, що вас жде за сей непослух? Петля! Кождого з вас треба повісити з реї як бунтівника.

І він дає приказ покликати морську поліцію. Заким надійшли сі, ряди моряків без ніякого приказу розломилися, бо рядами пішов клич: Збиратися всі на переді корабля.

Осталася в рядах лишень горстка невдоволених, але нерішених моряків. На сих нерішених і нацькував командир корабельну сторожу, як вона вмашерувала на поклад з карабінами в руках, з багнетами на крісах. На приказ команданта стали приготовляти розстріл обступлених. З магазинів винесено велике вітрило, яким вкрито моряків, призначених на розстріл. Прикриті вітрилом ждали вони смерти. Командир каже стріляти в вітрило. Засуджені, один за одним, падуть на коліна, помолитися перед смертю. Командант розстрільного відділу вже каже зняти кріси. Вже впала команда вимірити й бути готовим до стрілу. Зараз впаде приказ стріляти.

Але тут у сю хвилю тяжкого напруження з уст одного моряка паде оклик: Товариші, не стріляйте.

Впав приказ стріляти, але моряцька сторожа завагалася. Моряки, замісць потягнути за курок, стали оглядатися один на другого. Рушниці спустилися до долу.

Сього було досить, щоби кинути огонь у магазини пороху. У мить спалахнув вибух нагромаджених пристрастий бунту. Моряки кинулися на своїх офіцирів. Зі складів оружжа видали зброю. Офіцирів скидали з покладу в море. Межи ними й корабельного лікаря, котрий, як його схопили дужі моряцькі руки, хапався руками звоїв линви, як котення ловиться одежі, щоби вратуватися перед утопленнем.

За короткий час корабель був у власти збунтованої залоги, на чолі котрої стояв моряк Матющенко.

Однак зі сторони моряків була одна жертва. Як звичайно, впав провідник. Моряка Вакуліїчука, який мав визначну участь у бунті, вбив з кріса один морський офіцир.

Побідна, але засумована втратою товариша залога, звернула корабель під Одесу, а підіхавши до міста, виправила туди з корабля лодь з тілом убитого. Моряки зложили тіло в одеській пристани в шатрі, на сю ціль піднятім.

Сему тілови тепер судилося запалити цілу Одесу ревлюційним пожаром. По місті пішла чутка про тіло моряка в пристани. До пристані поплили тисячі людий. Тут зараз став підніматися гнів народа на виновників і угнітачів. З народа піднялися агітатори.

Коли корабель „Патьомкін" станув недалеко одеської пристані місто висало до збунтованих моряків поживу, а робітники запевнили моряків про свої симпатії до них. Війська тимчасом счинили страшну різню серед товпи, що з гір міста виглядала в сторону корабля, що мав відвагу підняти визов царського уряду.

Та проти моряків „Патьомкіна" вислано цілу чорноморську фльоту. На „Патьомкіні" пішли горячкові приготовання до роспраши, може смертельної. Але й тут остаточно перекинулася іскра революції. Коли вже битва здавалася неминучою, моряки фльоти, що мала покорити „Патьомкіна", перепустили „Патьомкінців" без вистрілу.

Конець „Патьомкінської справи" лежить уже поза межами фільми. „Патьомкінці" завезли корабель до Румунії, де вони дали інтернуватися. По здушенню революції в краю, царський уряд навів переговори з провідниками моряків, обіцяв усім амнестію, заманив до краю, і тут зломив слово: провідників, які вернули, розстріляв, других заслав на Сибір.

Як видно зі сього змісту фільми, вона не має в собі большевицької пропаганди. Подія з „Патьомкіном" зовсім відорвана від нинішного уряду і від жовтневої революції 1917 року. „Патьомкін" досить вірно держиться історичних фактів.

Фільма не має в собі ніякої любовної інтриги. Вона й не має навіть „героя" чи „геройки", яку має всяка повість, драма, всяка американська фільма. Через то й треба було незвичайної штуки поставити фільму так, щоби глядачі цікавилися нею від початку до кінця. Се трудне завданне дирекція виконала знаменито, бо виконала так, що руки дирекції просто ніґде не видно. Глядач має повну оману дійсности: йому здається, що се є якійсь фотограф відфотографував дійсні події, як вони перед його очима розгравалися, а відтак злучив їх в одну органічну цілість. З того зглядy „Патьомкін" показав фільмовій штуці зовсім нові дороги розвою. „Патьомкін", се на один бік гарний памятник великий історичний події, а на другий бік важний милевий камінь на дорозі поступу фільмової штуки.

З українського життя в Америці.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Два представлення в Народнім Домі.

У суботу, дня 11 грудня, заходами української дітючої школи в Ню Йорку буде відограна комедія Івана Франка „Учитель".

Не можна було для вистави підобрати ліпшої штуки. В ній представлено трагедію ідейної людини, що їде на службу свойому рідному народові. Нарід той темний, затурканий ріжними злодіями, як жид лихвар Вольф, не тільки не слухає тих, що йому хочуть нести світло просвіти, але навіть виступає проти них ворожо.

Геніяльний автор прекрасно змалював, як під напором упертої, ідейної праці, нарід прозріває й виявляє свою благородну й прекрасну душу, яка так довго лежала під пилом, посипаним рукою ворогів народа, що на темноті й несвідомости його будують своє безжурне життя.

Рукою великого майстра прекрасно накидані життєві образи й сама фабула песи, що захоплює глядача, не тільки переносить його в своє рідне гірське село в Галичині, але дає йому багато матеріялу до розпізнання місцевих умов. Тут теж свідомі одиниці несуть на собі тягар провадження просвітної й національної роботи, а більшість або безучасно спостерігає, як инші висмажуються в своїй народній праці, або навіть шкодять тій праці. Вдивившись в ті типи, що будуть представлені на сцені, можна буде легко знайти подібних їм у нашім щоденнім сучаснім життю, та оцінити їх по заслугам.

Можу лише витати з радостю, що шкільний заряд так уміло вибрав песу, а тим більше, що вистава песи Івана Франка є одночасно вшануванням його памяти.

Думаю, що Нюйорчане численно прийдуть на це представлення, де знайдуть собі розвагу, та моральне задоволення, а школі поможуть матеріяльно. Це є щасливе получення приємного з користним, в виконанням патріотичного обовязку перед національною школою.

Друга песа буде виставлена у неділю, 12. грудня, в тій же галі, заходами товариства „Поморяне". Будуть виставляти трагедію „Тарас Бульба".

Ця трагедія в Америці буде виставлена вперше. В ній уявляє собою прекрасну переробку знаменитого оповідання великого письменника Гоголя. На оповіданню „Тарас Бульба" виховалось не одна генерація на Великій Україні. Це оповідання з минулої слави козацької епохи таке захоплююче, що друкувалося воно в мілюнах примірників та перечитувалося по декількох разів. Перекладене воно майже на всі европейські мови, а зокрема на анґлійську.

Песа, яка тепер буде виставлена в Ню Йорку, є найліпша переробка того знаменитого оповідання. Вона оживлює всю минулу славу нашого славного козацтва й захоплює глядача та зворушує його до глибини душі. Знаменита лицарська наша минувшина наповняє груди глядачів гордостю й радостю, що вони є нащадки наших славних лицарів. Особливо такі песи впливають патріотично, виховують нашу американську молодь, яка нічого не знає про славу своїх дідів.

Те, що ці песи будуть виставлені театром імени Карпенка-Карого під зарядом і режисурою В. Кедровського, гарантує, що вони будуть поставлені як найліпше, та будуть позбавлені „жидівсько-малоросійського" намулу, чим завжди псують наші песи ті, кому зовсім чуже, а тому й не дороге українське національне. Особливо така постановка важна в „Учителю", щоби правдиво передати ідеї великого учителя Івана Франка.

Член Школи.

ЧИ В ЄДИНОВЛАСТЮ СПАСЕННЄ НАРОДА

(Історія єдиновластя в Січовій Організації в Америці як причинок до розвязки сього питання).

(3)

(Докінченне).

Заклик прочитав Назарук на зборах головної старшини і старшин II. шикаґовського округа дня 13. жовтня 1924. Присутний був також отаман IV. округа з Гемтремк, Дітройт, д. М. Майорчак. Ще перед читанням заклику д. М. Майорчак в імени IV. округа зажадав, щоб „Січ" була редагована в дусі більш ворожім до Поляків. Сего самого домагався також я, гр. Д. Заболоцький, отаман II. окр. і гол. писар фін. гр. М. Сарабун. На сі домагання п. Назарук заявив, що він радше уступить з редакторства, як буде писати щонебудь против Поляків. На сім ми й побачили, що з сеї муки хліба не буде і що „Січ" з таким редактором жити не може.

І відчитано заклик довгий, обширний, він увесь крутиться коло одного: Власть в одній особі. Гетьман Павло, Отаман Гриневецький і — і Вільна Україна.

Вивязалася дискусія. Забирали голос: Ом. Тарнавський, Д. Заболоцький, М. Майорчак, я, Р. Бойко, І. Шкраба, М. Сарабун, С. Мурин і инші. Нас трох: я, М. Майорчак і Д. Заболоцький рішучо ставали против кинення такого заклику між нарід, бо се пошкодить не тільки „Січи", але всій українській справі. Та ми були в меньчості. Відозву опубліковано в „Січи" і осібною брошуркою. Автором відозви та інспіратором всієї акції був др. Назарук.

У відповідь на відозву — посипалися листи з протестами. І знов пішли сотні за сотнями. Пішла найстарша „Січ" ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку, „Січ" в Пітсбурґу, а „Січ" ім. Б. Хмельницького в Ню Йорку навіть помістила свій протест на сторінках „Свободи". Та се п. отаманови і п. Назарукови не помогло: вони тішилися, що то вони потрафлять.

В самім Шикаґо ратувалося як моґа, та й тут відозва відбілася не ліпше. Впала сотня в Борнсайд. Зі сотень, що числили звиж сто членів, оставало ледви 10— 20, а отаман з Назаруком дискутували над тим, хто на яку посаду при гетьмані надається. До „Січи" пхали нечувані лайки на всіх наших славних людей, гереїв, писателів, історикків, послів і т. и.

Та ще може і відозва не була би так поділала на „Січи" як би не публична присяга п. отаманови Скоропадському на Січовім Падолистовім Святі в Шикаґо дня 2. падолиста 1924.

Трапилася до сего ось яка пригода: За ініціятивою п. Задорецького з Ню Йорку на зізді в Філадельфії, Па., я, за порадою деяких старшин — постарався о булаву, яку всі оружні старшини припоручили мені вручити отаманови на згаданім святі. Думав я про булаву організаційну, яку отаман мавби передавати отаманови (як говорив Січовий статут), та тут п. Назарук порадив, що ліпше най се буде п. Гриневецькому презент за працю. Коли я йому сю булаву вручив прилюдно з промовою, яка була опублікована в „Січи" в падолисті 1924, отаман розплакався, бо се була для него несподіванка, і давай на сцені говорити пририхтований Назаруком „Отче паш" — а в нім присягати на вірність Скоропадському. Та не тільки, що сам присягав, а зажадав, щоб за ним присягали всі старшини і весь загал. Як можна було сподіватися, замісць присяги, зчинився на сали гамір. Люде зачали виходити. Старшини, просто не знаючи, що з отаманом діється, почали сходити зі сцени...

Отся подія, вистроєна отаманом, наробила шуму на ціле Шикаґо. Від сего часу шикаґовський загал взяв Січовиків на глум. Годі було стримати нарід від кпин з цілої Січової Організації. На лихо ще в той час став в Шикаґо організуватись „Клюб Інтеліґенції", а п. Назарук став за ним з усіх сил агітувати, впоюючи в наших інтеліґентів, що їм з хлопами не за „пан-брать" та що вони мають Богом дане право правити, а темна маса має їм повинуватися й слухати. Говорив п. Назарук, що хлопови не треба знати, що діється в організації. Хлоп має дати вкладку і мовчати. Інтеліґенція ж се збудує йому державу.

Почувши такі слова від п. Назарука, „хлопи" сказали: „Коли так, най все робить інтеліґенція". П. Назарук сим не зажурився. Він пустив агітацію: Віча, збори, свята і т. п. — се хаос. Гроші висилати для голодуючих в краю, се сором: ми не жебраки! Ми маємо гетьмана свого. „Обєднання" нам не потрібно!

Побачив наконець і п. Назарук, що то не жарти, коли вже не було з чого платні взяти. Тоді то він робив заходи стати редактором „Свободи". Як се не вдалося, давай ганити Союз, що то посмертна, погробова організація, а став зате вихвалювати в „Січи" священників та єпископа. Пішли релігійні статті за католицизмом, целібатом, конкордатом. Хвалить римське „єдиновластє". Проповідує єдиновластє в „Січи" з єдиновластєм у Ватикані. Виводить з того, що Січ і церква католицька збудують Україну з Павлом (православним!) на чолі.

Зачинається в „Січи" явна релігійна боротьба проти православія. Сему спротивився старий друкар, покійний Г. Копчинський. За сей його протест й з праці вигнали. Позбавлений хліба, старий віком робітник захорів і помер, осиротивши 3 малих дітей та жену.

„Січ" дійшла до того, що почали явно виступати проти нас инші організації та часописи. Я казав, щоб отаман скликав надзвичайний зізд, вважаючи, що лихови ще можна зарадити.

Я заявив, що в противнім разі уступлю, бо не хочу, щоб на мене тикали люди пальцями, як на якого маняка, ласого на королівські посади. Пробував зводити з ними борбу отаман II. округа Д. Заболоцький, та його осунено. Остався на перешкоді ще я і д. М. Майорчак. Коли тільки отаман побачив, що я наміряю резиґнувати, порадився з Назаруком, що ліпше буде мене усунути, бо ще зміщить їх авторитет. І так зробили: Дня 11. серпня 1925 р. мене отаман усуває, — а за причину подає брак фінансів і мій занепад на здоровлю. Та не тільки, що усунули мене, а ще й пробували представити мене злодієм, хоча сам д. Р. Бойко при свідку д. М. Джиґановськім, заст. отамана II. окр., заявив мені, що се тільки їх „лиці" на мене, щоб мене стримувати від виступу проти них.

Остатними днями усунув гол. отаман др. Гриневецький з „Січи" д. М. Майорчака, того Січового працьовника і мужа довіря гол. управи, що найбільше причинився для розросту Січової Організації: Усунув його по причині, що сей явно все і всюда заявляв, що не годиться з монархізмом, та що старався вивести Січову Організацію назад на правдиві її національний, демократичний шлях.

Хто остав тепер в Січи, всім відомо. Дві сотні в Гемтрамку (що мають по десять членів). Пять сотень в Шикаґо, що мають по 10—20 членів і ще кілька малих відділів по околицях. Монархізм конає, хоч не сконає так скоро школа, нанесена нашій суспільности в Америці. П. Назарук довго не загрівся в Січи: пішов до „Америки". Що він там тепер творить, бачимо. Мені приємно дивитися, що люди скоро пізналися на його роботі, бо колиб я був зачав говорити про него, булиб сказали: От, вигнали з Січи — і кричить. Видно, що наш нарід научився розпізнаватися на людях.

Кінчаючи сего листа, позволю собі покликати Вас, Товариші Січовики і Старшини з Шикаґо а именно: др. І. Смук, Р. Бойко, Д. Шумовський, И. Федасюк, М. Джиґановський, П. Гудзей, І. Шкраба, І. і В, Гавришків, С. Лабай (з Гері, Інд.), І. Габро, С. Мурин, Т. Кривояз, В. Коваль, П. Васильовський, І. Вербель, Д. Атаманець, і Вас знані і незнані Товариші з Детройт — Гемтрамк: Беріться до праці над ратованнем Січової Організації. Прийдіть з монархізмом до порядку денного. Очистіть Січову Організацію з монархізму і єдиновластя.

Кличу далі до Вас, що ще стоїте в Січових рядах: Направте зло. Вибридіть на чисту воду. В сім поможуть Вам всі, що були колись в рядах Січи і весь український загал тут в Америці і Канаді.

Степан Мусійчук,
бувший головний писар рекордовий Січової Організації Українців в Америці і менаджер часописи „Січ" від 1920 до 1925 року.

ГЛУПОТА ЧИ АВТОСУҐҐЕСТІЯ?

Дещо з політичної гумористики.

Серед голосів польської преси, які роздалися на тему національного питання в Польщі, а українського зокрема, у звязку з трагічною подією на вул. Королівській, не нотували ми дотепних статтей львівського „Веку Нового". А писалося там завзято про „руску справу" найнеімовірніші нісенітниці. Не нотували ми тих голосів тому, що їх автори стоять на рівні культурного розвитку двірської кухарки. Нпр., говорячи про „кшивди руске", до яких дочіплено „австро-пруські обіцянки", доходять редактори цього бульварного свистка до того, що Українцям живеться, як у Бога за дверима. Зрештою які дикі претенсії мають ті „Русіні". Таж вони в р. 1910 платили мало податків в порівнанні з Поляками і Жидами (на спілку). А народні школи вони мали ще в р. 1923 і то в значному числі. Зрештою, по що Українцям шкіл, бо „скоро державною мовою є польська мова, то школа в чужій мові є комфортом, на який може дозволити собі тільки богате громадянство". І так в безконечність, немов серед високої горячки.

Займатися такими мудрощами, зайва витрата часу. Але з огляду на те, що тепер дуже сумні часи, наш фейлетоніст десь запропастився, а читаюча публика нарікає на „сухість" нашого органу, — ми постановили зупинитися на одній зі статтей „Веку Нового" з т. зв. „руского циклю". Називається вона „Наші помилки". Дивно що такі досконалі люде мають і свої помилки. Але призвання до них свідчить тільки про їх скромність і благородність.

А пишеться в тій статті, що:

„Жалі Русинів на зменшення народнього шкільництва є безпідставні, що на власний університет можуть ще підождати з огляду на те, що держава не має потрібних на те великих диспозиційних фондів".

Зрештою справа університету є тільки вимогою агітаційного характеру. Справа коріниться в чому иншому.

„Щоби це зрозуміти, почнемо від параболі. У господаря нашого розкудкудакалася курка так, що своїм криком будила сусідів. Щоби тому запобігти, господар скликав на нараду лиса, живучого з милостині діда-волоцюгу і підстарілого панича зі сусідного двора, який сам бавився і бавив инших, пускаючи ріжнокольорові бальоники. Лис радив: нехай курка викудкудакається, то перестане, бо йому йшло про те, щоби курка далі водила курята, які він поривав би; дід говорив: мені по суті все одно, я служу тим, що мене годують, а чепурний панич з двора, бажаючи зробити щось такого, чого ще не було, радив пристроїти курку у вірлині крила — нехай під небозводом свобідно ширяє. А тимчасом курка була попросту голодна і її обсіли ріжні плюгаві насікомі. На заспокоєння була тільки одна рада: курку треба викупати, обсипати порошком, що нищить насікомі і дати їй їсти, аби заспокоїти і мати з неї користь. В тій точці у значній мірі міститься розвязка руської квестії, а ніяка комісія, зложена з фаворитів, її не розвяже".

І нехай хто скаже, що не бистроумне порівнання і чи не глибоке схоплення суті справи? Нема то, як „кресові" політики. Як пластично представлено! Просто завидь мусить розбирати инших керманичів „кресово-патріотичної" преси.

Ця „параболя" про курку з лисами, дідами і паничами наглядно свідчить, що її писав якийсь фільософ зпоміж освоєних домашних звірят. Найправдоподібніше пристарілий осел, якому требаб посипати порошок, що нищить насікомі, але на мозок.

(„Діло").

ПОЗІР! NEWARK, N. J. ПОЗІР!

ЗАХОДОМ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТ.-ПРОСВІТ. КЛЮБУ
— устроюється —

ВИКЛАД

ПО ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

В НЕДІЛЮ, 12. ГРУДНЯ 1926

В УКР. РОБІТНИЧІМ ДОМІ
57-59 BEACON ST., NEWARK, N. J.
Виклад дає др. Л. Цеґельський.
Початок о год. 2. пополудни.
ВСТУП ВІЛЬНИЙ.

Товариші Робітники! Звертаємось до вас з кличем прийти громадно на цей виклад, що повинен зацікавити кождого Українця і Українку. Се перший раз в Нюарку буде ціла серія викладів кождої неділі з Історії України. 288

І. Стецко, секр.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. В-к. — Адреса комітету, що скликує конґрес української католицької церкви, така: гр. М. Дармограй, 809 North Franklin St., Philadelphia, Pa.

„Ковт". — Не можна наперед сказати, що Ваша допись буде поміщена, поки вона не прийде до редакції. Чи се така страшна невдача, якби Ви написали й подали допись, а вона не була поміщена? Чи маємо й Вам повторити досвід, який ми мали з другими подібними дописувателями? Що всі ті, що наперед питаються, чи буде поміщене, а відтак збираються писати допись, подобають на ті курки, що наперед кудкудакають, а відтак яйця не зносять.

М. К., Ню Йорк. — Вашої дописи про те, щоби посилки до краю пересилати лишень через Обєднанне, не містимо, бо зайве взивати до того, що всі просто діяльні люди вже практично признали за вказане. Вже в нас се було нераз підношене, що се і дешевше і практичнійше, бо є загальна контроля.

В. К., Бруклин. — Що робити, як священик робить перешкоди проти вибору делеґата на український католицький конґрес, не наше діло Вам радити. Віднесіться з тим до людий, які скликають сей конґрес. Ми певні, що вони Вам радо порадять.

ЮВИЛЕЙ АЛЕКСАНДРА ГАРКАВЕНКА.

В приходячому 15-літному ювилею Александра Гаркавенка, котрий відбудеться в неділю 19-го грудня в Ню Йорку в Мангатан Лайсеюм, 66 Е. 4. ул., перший раз Гаркавенко покаже стою страшну силу, буде ломати желізо як патички. Головна атракція буде: Гаркавенко покаже, як треба вправлятися перед боротьбою. Проситься всіх Українців прийти на ювилей та взяти з собою рідню, щоби показати їй, який то силач Українець знаходиться у світі.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ В БЕЙОН, Н. ДЖ. Заходом Укр. Наук. Муз. Т-ва, відділу Союза Укр. Роб. Організацій при помочі Укр. Роб. Хору з Джерзі Сіти, Н. Дж., устроюється на фонд допомоги політвязням на Західній Україні

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 12-го ГРУДНЯ 1926 в Лейбор Лайсіюм Галі, 72 Вест 25-та вул., Бейон, Н. Дж. Початок точно о год. 2-ій пополудни. Вступ 50 цнт.
288 Концертовий Комітет.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮАРК, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться в суботу, 11. грудня, точно о год. 7-ій вечером, у звичайній гали. Проситься всіх членів прийти на час, бо маємо богато важних справ до полагодження. Напоминається членів, щоби не присилали дітий, бо від дітий зовсім не будесь брати місячного. В останній раз взивається тих членів, котрі еще винуваті на Сиротинець як і інші датки, наложені нашим Братством, щоб на тім мітінгу вирівнали. Буде вибір уряду на рік 1927. Контрольна комісія здасть звіт з минувших 6 місяців. На мітінгу роздасться календарі У. Н. С., за котрі кождий член має заплатити по 30. — Іван Лисак, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 39, повідомляє, що річний мітінґ відбудесь о 1-ій годині пополудни, в неділю, дня 12. грудня, в гали церковній, 106 Савт Вілбур Еве. На порядку нарад: 1. Справоздание касове, 2. вибір нового уряду, 3. справа Сиротинця при У. Н. Союзі. — Ів. Фецич, секр.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. Тов. Запорожська Січ, від. 385, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о год. 7.30 вечером в середу, дня 15. грудня, в гали Укр. Дому Просвіти, 700 Джексон Атріт N. E. Є біжучі справи до полагодження, буде вибір уряду на рік 1927. Обовязком кождого члена бути на сім мітінґу. — Мих. Канюк, предс.; Йосиф Ґреськів, секр.

ШИКАҐО, ІЛЛ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 252, подає до відома всім своїм членам, що річний мітінґ відбудеться в четвер, дня 16. грудня, о год. 7.30 вечер, в Укр. Нар. Гали, 1950 W. Erie St., при Робей ул. Проситься всіх прийти на означений час. На мітінґу будеться вибирати уряд на рік 1927 і є важна справа до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости, бо контрольна комісія буде контролювати книжки. — Н. Читвінський, предс.; С. Баґрій, кас.; П. Ханин, секр.

НЕСКЕГОНІНҐ, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 231, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, дня 12. грудня, о годині 2-ій пополудни, в Укр. Нар. Домі. Проситься всіх членів явитись на означений час. Довгуючі члени, коли не вирівнають своїх залеглостий, будуть суспендовані. Неявившийся член заплатить кари 1 дол., а урядник 2 дол. — Теодор Кабин, предс.; Юліян Новак, кас.; Василь Луцишин, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ